

již od počátku bylo na místě odstupujícího práva a toto právo na místě práva předstupujícího. Bylo proto v souzeném případě přikázati napřed nehledíc na hodnotu ustupujícího výměnku pohledávku kontribučenské záložny. Co se však týká ostatních knihovních věřitelů, kteří následují až za pohledávkou stěžovatele, nastoupily jejich pohledávky podle § 47 třetí dílčí novely k obč. zák. v mezích hodnoty výměnku 39.600 K a ustupující právo výměnku nastoupilo proto pak v rozsahu těchto pohledávek, kterým byla postoupena přednost až za věřitele, kteří měli pohledávky mezi výměnkem a předstupujícími právy. Podle toho jest knihovní stav takový, že v pořadí výměnku nastoupila napřed pohledávka Dr. Josefa M. celkem 2.797 K 10 h, pak pohledávka Josefa D. úhrnem 24.488 K 80 h a konečně pohledávka stěžovatele celkem 5.093 K 19 h. Když na pohledávku Josefa D. byla přikázána částka 19.456 K 15 h pivovaru, kterému zase Josef D. postoupil přednost, zbývalo pro Josefa D. v postoupeném pořadí výměnku ještě 5.032 K 65 h, a za ním měla býti přikázána v pořadí výměnku hned pohledávka stěžovatele.

Čís. 17211.

Přípustnost žaloby na určení, že věřiteli přísluší proti dlužníku pohledávka a právo domáhati se jejího zaplacení v mezích vyrovnání, podlehne-li věřitel ve sporu, vedeném proti tomu, kdo jeho pohledávku odkoupil, jsou-li tu jinak splněny podmínky určovací žaloby (§ 228 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 7. února 1939, Rv II 791/38.)

Žalovaný byl dlužníkem žalobkyně. Když se v roce 1934 octl ve vyrovnání, došlo mezi žalobkyní a manželkou žalovaného Gabrielou K. k smlouvě, podle níž Gabriela K. odkoupila pohledávku žalobkyně po poskytnutí určité slevy a měla ona sama vystupovati jako věřitelka žalovaného, a to jako věřitelka, která co do pohledávky samé byla zase dlužnicí žalobkyně. Když žalobkyně zažalovala Gabrielu K. o zaplacení, podala ta na žalobkyni žalobu, v níž uplatňuje neplatnost kupní smlouvy. Tvrdíc, že jí nyní hrozí nebezpečí, že by tehdy, kdyby manželka žalovaného svůj spor o neplatnost kupní smlouvy vyhrála, mohla žalobkyně pozbýti své pohledávky proti žalovanému, který pohledávku žalobkyně opětovně, naposledy dne 31. října 1934, v zažalované výši uznal, protože by mezitím tato pohledávka byla promlčena, a že tudíž má právní zájem na tom, aby bylo co nejdříve zjištěno, že žalobkyni v případě úspěchu manželky žalovaného ve sporu o neplatnost kupní smlouvy přísluší pohledávka v plně uznané výši vůči žalovanému, domáhá se žalobkyně určovacího výroku, že žalobkyni, podlehne-li ve sporech Ck II 107/35 a Ck II 99/35 krajského soudu v U., přísluší proti žalovanému za dodané zboží pohledávka 54.910 K 20 h s přísl., jakož i právo domáhati se na žalovaném jejího zaplacení v mezích vyrovnání potvrzeného dne 6. prosince 1934 pod Kv 46/34 krajského soudu v U. Nižší soudy zamítly žalobu, odvolací soud z těchto důvodů: V souzené

věci se žalobkyně domáhá v době, kdy určitá skutečnost — její podlehnutí ve sporu — ještě nenastala, soudního výroku, že podmínka, kdyby se uskutečnila, měla by v zápětí povinnost žalovaného zaplatiti pohledávku žalobkyně. Z toho vyplývá, že žalobkyně má jen podmíněný zájem na tom, aby platební povinnost žalovaného byla co nejdříve zjištěna, kteréžto platební povinnosti tu vůbec nebude, zvítězí-li žalobkyně ve sporech zahájených proti manželce žalovaného. Nesplní-li se ona podmínka, nutno uznati, že by žaloba určovací byla zbytečná a bezúčelná. Žaloba je nepřipustná, neboť právo nebo právní poměr, jež mají takovou žalobou býti zjištěny, tu musí býti již v době podání žaloby, třebaže právo nebo právní poměr nejsou ještě účinné, poněvadž důsledky z nich plynoucí jsou vázány podmínkami nebo lhůtou (viz Neumann: Kommentar zur ZPO. 1915, II., str. 957). Žalobkyně tvrdí, že prodala manželce žalovaného svoji pohledávku, kterou měla za žalovaným z prodeje dodaného zboží, čímž jest vyjádřeno, že žalobkyně pohledávka přešla na manželku žalovaného a že se jí žalobkyně nemůže s úspěchem domáhati na žalovaném, dokud není ve sporech vedených s manželkou žalovaného pravoplatně vyřčeno, že kupní smlouva sjednaná mezi žalobkyní a manželkou žalovaného je neplatná. Zatím nutno za dlužnici žalobkyně pokládati manželku žalovaného Gabrielu K., na jejíž nemovitostech je žalobkyně pohledávka zajištěna. Předmětem určovací žaloby nemůže však býti, jak již řečeno, právní poměr, jenž teprve v budoucnu má snad vzniknouti anebo vznikne, a je proto tato žaloba nepřipustná a nebylo třeba zjišťovati vůbec, zda žalovaný a zejména zda naposledy dne 31. října 1934 spornou pohledávku uznal anebo ne. Pro úplnost se jen ještě podotýká, že není správný odvolatelčin názor, jakoby občanský zákoník neznal uznávací smlouvy jako samostatný zavazovací důvod. Uznávací je smlouva akcesorní, obligační smlouvu předpokládá (§ 1396 obč. zák. — rozh. č. 11736 Sb. n. s.).

Nejvyšší soud uložil soudu prvé stolice další jednání a nové rozhodnutí.

D ů v o d y:

Důvodně vytýká dovolatelka mylnost právního názoru odvolacího soudu, že jde o právní poměr, jenž teprve v budoucnosti má snad vzniknouti, a že již proto není určovací žaloba přípustná. Neboť jest nesporné, že právní poměr a z něho vyvozovaná pohledávka žalobkyně proti žalovanému vznikla z obchodního spojení ke dni 7. srpna 1934, tedy již před odkupem pohledávky Gabrielou K. Proto rozsudek, který vyjde ve sporech Ck II 107/35 a Ck II 99/35, uzná-li na neplatnost odkupu pohledávky, ať z důvodu § 55 vyr. ř. č. 64/1931 Sb. z. a n., anebo z důvodu §§ 870 nebo 879, odst. 1, obč. zák., nebude tvořiti právní důvod vzniku tvrzené pohledávky žalobkyně proti žalovanému, poněvadž bude míti jen význam deklaratorní a nikoliv konstitutivní, a mohlo by z něho býti jen vyvozováno, že pohledávka žalobkyně proti žalovanému neplatným odkupem Gabrielou K. nezankla. Neopírá se tudíž určovací žaloba o to, že pohledávka žalobkyně proti žalovanému teprve vznikne, nýbrž o to, že při neplatnosti odkupu nezankla.

Žalovaný namítl, že žaloba jest vůbec nepřípustná, poněvadž prý nemůže býti základem nejistota žalobkyně, jak vlastně má postupovati, to jest nemůže prý zároveň dvěma žalobami uplatňovati pohledávku a z nedostatku přesné právní orientace podávati žalobu se žalobní žádostí in eventum formulovanou. To jest námitka procesního práva, není však důvodná. Neboť není zákonného ustanovení, že žaloba musí býti zamítnuta pro nepřípustnost jedině z toho důvodu, že žalobce v jiném sporu a dokonce s jinou stranou rozepře tvrdil skutkově opak toho, co tvrdí nyní. Tu jde jen o důkazní otázku, zda jest pravda, co žalobce tvrdil v tom neb v onom sporu. Než v souzeném případě žalobkyně ani tak nepostupuje, neboť netvrdí, že odkup pohledávky Gabrielou K. je neplatný, nýbrž vyvozuje jen důsledky z toho, když podlehe ve sporech Ck II 107/35 a Ck II 99/35, kde tvrdila, že odkup jest platný. Nejde tu o procesní předpoklad trvání nebo zániku pohledávky, jež má býti zjištěna, nýbrž o hmotněprávní předpoklad. Není také pochyby o tom, že by žalobkyně byla oprávněna žalovat žalovaného o splnění tvrzené pohledávky v mezích potvrzeného vyrovnání, dokud není promlčena, kdyby v řečených sporech Ck II 107/35 a Ck II 99/35 pravoplatně podlehla. Nelze proto seznati, proč by nemohla žalovati na určení práva na pohledávku proti žalovanému, podlehe-li v oněch sporech, jsou-li jinak splněny podmínky žaloby určovací.

Kladná žaloba určovací předpokládá, aby žalobce tvrdil právní poměr nebo právo, jehož zjištění se domáhá, a právní zájem na jeho brzkém zjištění (§ 228 c. ř. s.).

Žalobkyně tvrdila a žalovaný uznal, že žalobkyni vznikla proti žalovanému za dodané zboží ke dni 7. srpna 1934 pohledávka, o jejíž zjištění jde, a žalovaný nepopřel, že by žalobkyni příslušelo právo vymáhati tuto pohledávku proti žalovanému v mezích potvrzeného vyrovnání, podlehe-li v uvedených sporech Ck II 107/35 a Ck II 99/35, nebyla-li pohledávka proti němu promlčena podle § 1486 č. 1 obč. zák. Nehledíc na námitku promlčení, byla by zažalovaná pohledávka v mezích potvrzeného vyrovnání nesporná, a potud by byl první předpoklad určovací žaloby splněn.

Šlo by tu jen o to, zdali zažalovaná pohledávka jest proti žalovanému promlčena, čili nic. Dospěje-li soud k závěru, že promlčena není, pak jest splněn první předpoklad kladné žaloby určovací. Touto otázkou se musí soud zabývati, poněvadž na jejím rozřešení závisí i rozřešení právního zájmu žalobkyně na brzkém zjištění tvrzeného právního poměru a z něho vyvozovaného práva.

Neboť bude-li zjištěno, že žalovaný naposledy dne 31. října 1934 pohledávku žalobkyně uznal, jest tím přerušeno promlčení podle § 1497 obč. zák.; tříletá promlčecí lhůta se počíná od této doby a žalobkyně podala žalobu před posledním dnem měsíce října roku 1937, tedy ještě v tříleté promlčecí lhůtě. Není pochybnosti o tom, že nebezpečí promlčení odůvodňuje právní zájem podle § 228 c. ř. s., nemůže-li žalobce žalovati přímo na plnění, ledaže by i vedle toho měl zvláštní právní zájem na brzkém zjištění. Žalobkyně mohla sice na místě žaloby určovací

podat žalobu na plnění, kdyby byla uznala neplatnost odkupu pohledávky Gabrielou K., čili kdyby se vzdala svého nároku proti ní. K vzdání se tohoto nároku nelze jí však nutit, to jest jejím právem, a nelze jí vytýkat, že se snaží zachrániti svůj nárok proti žalovanému, kdyby pozbyla nároku proti Gabriele K. Jinak by se mohlo státi, že pozbude obou nároků. A právě tato právní nejistota, zda jí přísluší nárok proti Gabriele K. nebo jen proti žalovanému, vede k závěru, že žalobkyně má právní zájem na zjištění nároku proti žalovanému v případě podlehnutí ve sporech vedených proti Gabriele K.

Zdá se, že odvolací soud upírá žalobkyni právní zájem na brzkém zjištění proto, že uznávací smlouva je samostatný zavazovací důvod a nepodléhá tříletému, nýbrž třicetiletému promlčení, jak bylo vysloveno v rozhodnutí č. 11736 Sb. n. s., na něž odvolací soud poukazuje. Tu však přehlíží, že žalobkyně netvrdila, že došlo k uznávací smlouvě, nýbrž uvedla, že šlo o takové uznání, které pouze přerušuje promlčení, a tak to pojímal i žalovaný, jak je zřejmé z žalobní odpovědi.

Bude-li zjištěno, že žalovaný neuznal dne 31. října 1934 pohledávku vůči žalobkyni, pak jest žalobu zamítnouti, poněvadž žalobkyně nepřela žalobu o to, že pohledávka proti žalovanému není promlčena, i kdyby žalovaný nebyl naposledy dne 31. října 1934 pohledávku žalobkyně uznal. V tom případě netřeba proto zjišťovati, zdali jest právo žalobkyně vůči žalovanému z jiného důvodu promlčeno.

Poněvadž nižší soudy, vycházejíce z jiných právních názorů, nezjišťovaly, zda žalovaný uznal pohledávku vůči žalobkyni posledně dne 31. října 1934, není věc zralá k rozhodnutí a bylo rozsudky obou nižších soudů podle § 510, odst. 2, c. ř. s. zrušiti a věc vrátiti prvému soudu k doplnění řízení a k novému rozhodnutí.

Čís. 17212.

Jestliže byla exekuce po úspěšné žalobě podle § 37 ex. ř. zrušena, jest věci, jichž se zrušená exekuce týkala, vydati tomu, u koho byly zabaveny a do soudní úschovy odebrány.

Vylučovatel může se po zrušení exekuce domáhati vydání věci z úschovy soudu jen se souhlasem povinného a byl-li nárok povinného na vydání věci zabaven a přikázán vymáhajícímu věřiteli, též se souhlasem vymáhajícího věřitele.

(Rozh. ze dne 8. února 1939, R I 39/39.)

V exekuci E VIII 10187/366, vedené vymáhající věřitelkou Josefou A. proti povinné Elišce K. k vymožení 5.691 K 35 h s přísl., byla u povinné zabavena a dána do soudní úschovy pokladna s obsahem. Karel K. podal proti vymáhající věřitelce žalobu podle § 37 ex. ř. na vyloučení uvedené zabavené a do soudního uschování dané pokladny s jejím obsahem. Ježto vymáhající věřitelka ve sporu tom podlehla, navrhl Karel K., aby